

ЛИСТ ДО ЄПІСКОПІВ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ПРО ДУШПАСТИРСТВО ГОМОСЕСУАЛЬНИХ ОСІБ

HOMOSEXUALITATIS PROBLEMA (*)

1. Питання гомосексуалізму та моральної оцінки гомосексуальних актів стається все частіше предметом публічної дискусії, також у католицьких середовищах. У цій дискусії часто пропонується аргументи і займає незгідні положення з навчанням Католицької Церкви, які збуджують слухний неспокій в цих всіх, які заангажовані в душпастирську працю. Із цього приводу Конгрегація Науки Віри визнала цю проблему такою поважною і поширеною, що обгрунтовує направлення даного Листа про душпастирство гомосексуальних осіб до всіх Єпископів католицької Церкви.

2. Очевидно, не можна в нім представити вичерпно такого складного питання; увага зосередиться перш за все на специфічному контексті католицької моральності. Знаходить вона також підтвердження в певних результатах наук про людину, які мають свій власний предмет і метод та тішаться слушною автономією.

Становище католицької моральності опирається на людському розумі, освітленому вірою та керованим свідомим наміром виконання волі Бога, нашого Отця. В такий спосіб Церква не тільки здатна черпати знання наукових відкриттів, але також переступати їх сферу; є пересвідченою, що її повніше бачення враховує складну реальність людської особи, яка у своєму духовному та тілесному вимірі була створена через Бога та завдяки Ньому покликана до участі в спадку вічного життя.

Щойно лише у рамках цього контексту можна ясно зрозуміти, в якому сенсі явище гомосексуалізму, у своїх багаторазових віднесеннях і зі своїми наслідками для суспільства та життя Церкви, є проблемою, що стосується саме душпастирського піклування Церкви. Тому вимагається від її пастирів уважного дослідження, конкретного ангажування та поважної, богословської зваженої застанови.

3. Вже в Декларації про деякі питання сексуальної етики з 29 грудня 1975 р., Конгрегація Науки Вери зайнялася безпосередньо цією проблемою. У цій Декларації підкреслено, що слід намагатися зрозуміти гомосексуалізм, зазначаючи одночасно, що провина гомосексуальних актів має бути засуджувана з розсудливістю. Одночасно Конгрегація зважила загальне розрізнення між схильністю або гомосексуальною схильністю і гомосексуальними вчинками. Ці останні були визначені як вчинки, позбавлені їх істотної та необхідної доцільності, як "внутрішньо невпорядковані" а як такі не можуть бути в жодному випадку схвалені (пор. ном. 8, пар. 4).

У дискусії, що виникла після оголошення Декларації, були проте запропоновані інтерпретації, надмірно прихильні самій гомосексуальній схильності, до цього ступеня, що деякі посунулися до того, щоб сформулювати її як байдужу або, більш того, як добру. Слід натомість уточнити, що особлива схильність гомосексуальної особи, хоч сама в собі не є гріхом, являє однак слабшу або сильнішу схильність до поганої поведінки з моральної точки зору. Із цього приводу сама схильність мусить вважатися об'єктивно невпорядкованою.

Тому ті, які знаходяться в такій обумовленості, мають бути предметом особливого пастирського піклування, щоб не дійшли до переконання, що здійснення цієї схильності в гомосексуальних відносинах є можливим вибором до прийняття з моральної точки зору.

4. Одним з основних вимірів автентичного пастирського піклування є знаходження причин, які спричинили плутанину в співставленні з навчанням Церкви. Серед них слід вказати на нову екзегезу Святого Писання, згідно якій Біблія не була б повинна повідомити нічого на тему гомосексуалізму, або також давала б йому в якийсь спосіб тихе схвалення, або наприкінці подавала б моральні накази, так обумовлені культурно і історично, що не могли б вже стосуватися сучасного життя. Ті думки, з ґрунту помилкові та деструктивні, домагаються отже спеціальної чуйності.

5. Це правда, що Святі біблійні Книги обумовлені різними епохами, в яких були переписані, різними моделями мислення і вираження (пор. Конст. Dei verbum, 12). Напевно Церква проголошує сьогодні Євангеліє світу, що дуже відмінний від того з минулого. З іншого боку, світ, в якому був написаний Новий Заповіт, був вже значно змінений, наприклад відносно ситуації, в якій були написані або відредаговані Святі Книги ізраїльського люду.

Слід однак підкреслити, що - крім так дуже іншого контексту - існує очевидна згуртованість усередині Святого Писання щодо гомосексуальної поведінки. Тому навчання Церкви на цю тему не опирається тільки на якихось відірваних думках, з яких можна було би витягнути дискусійні богословські аргументи, але радше на міцній підставі постійного біблійного свідоцтва. Сьогоднішня спільнота віри, у безперервній протяжності із спільнотами: єврейську і християнську, у середині яких були відредаговані стародавні Книги, годується цими самими Книгами та Духом Правди, якого є вони Словом. Є також суттєво визнати, що святі тексти не розуміються властиво, якщо тлумачиться їх у суперечний спосіб з живою Традицією Церкви. Щоб тлумачення Святого Писання було вірним, мусить бути в реальній згоді з цією Традицією.

II Ватиканський Собор так говорить на цю тему: "очевидним є те, що Священне Передання, святе Письмо і Вчительство Церкви, за мудрим Божим задумом, так між собою пов'язані й об'єднані, що одне без одного не може існувати, а всі разом – кожне на свій лад – під дією одного Святого Духа успішно провадять до спасіння душ" (Конст. Dei verbum, 10). У світлі цих заяв тепер коротко окреслене біблійне навчання щодо теми про гомосексуалізм.

6. Теологія створення, що знаходиться в Книзі Буття, доносить основну точку зору для відповідного розуміння проблем, пов'язаних з гомосексуалізмом. Бог у своїй нескінченній мудрості та своїй всемогутній любові створює цілу дійсність як віддзеркалення своєї доброти. Створює на свій образ і подобу людину як чоловіка та жінку. Люди є отже створенням Бога, покликаним до віддзеркалення в комплементарності статі, внутрішньої єдності Творця. У особливий спосіб реалізують вони це завдання, коли взаємодіють з Ним в переданні життя через взаємне подружнє віддання.

Третій розділ Книги Буття вказує, як ця правда про людську особу як образ Бога була затемнена через первородний гріх. Виникає з того незаперечно втрата свідомості характеру союзу, відповідного характеру єдності, яку людські особи мали з Богом і між собою. Хоч людське тіло ще зберігає своє "подружнє значення", проте є воно тепер затемненим через гріх. Таким чином зіпсуття, спричинене гріхом надалі, розвивається в історії мешканців Содому (пор. Бут 19, 1-11). Не можна мати тут сумніву щодо висловленого там морального суду про гомосексуальні взаємини. У Книзі Левіт 18, 22 і 20, 13 автор, вираховуючи необхідні умови для приналежності до обраного люду, виключає з нього тих, які поводяться в гомосексуальний спосіб.

На тлі цього теократичного законодавства святий Павло розвиває есхатологічну перспективу, в якій повторює заново те саме навчання, вираховуючи серед осіб, які не увійдуть до Божого Царства, також тих, які поводяться в гомосексуальний спосіб (пор. 1 Кор 6, 9). У іншому місці у своїх посланнях, ґрунтуючись на моральних традиціях своїх предків, але поміщаючи їх в новому контексті співставлення християнства з поганським суспільством своїх часів, представляє гомосексуальну поведінку як приклад засліплення, в яке потрапило людство. Замінивши первинну гармонію між Творцем і створенням, серйозна девіація ідолопоклонництва привела до різного виду збоченостей на моральній площині. Святий Павло знаходить дуже зрозумілий приклад браку цієї гармонії в гомосексуальних взаєминах (пор. Рим 1, 18-32). Також в досконалій безперервності з біблійним навчанням, у списку тих, які поводяться в суперечливості із здоровою наукою, чергується виразно ті грішники, які роблять гомосексуальні вчинки (1 Тм 1, 10).

7. Церква слухняна Господеві, який її заклав і наділив таїнственным життям (життям у таїнствах), виконує в таїнстві подружжя Божий задум подружнього та життєдайного зв'язку чоловіка і жінки. Тільки в подружніх взаєминах статеве співжиття може бути морально добрим. Із цього приводу особа, яка поводить в гомосексуальний спосіб, діє неморально.

Вибір сексуальної активності з особою цієї самої статі рівнозначний з відторгненням багатого символізму і значення, не говорячи вже про цілі і задуми Творця стосовно до статевої дійсності. Гомосексуальна активність не виражає комплементарної єдності, здібної до передання життя, і тому заперечує покликання до існування, що переживається у формі давання себе, яке згідно Євангелія є суттю християнського життя. Це не означає, що гомосексуальні особи не шляхетні і не складають дару з самих себе, але коли ангажуються в гомосексуальну активність, зміцнюють в собі невпорядковану статеву схильність, яка сама з себе характеризується самозадоволенням.

Як це має місце в кожному іншому випадку морального неладу, також гомосексуальна активність перешкоджає в реалізації себе і щастю, оскільки протистоїть проти творчій мудрості Бога. Відкидаючи помилкові думки на тему гомосексуалізму, Церква не обмежує, але швидше захищає свободу і гідність особи, що розуміються реалістично та автентично.

8. Навчання Церкви сьогодні є отже в органічній безперервності із способом бачення Святого Писання і з незмінною Традицією. Навіть якщо сучасний світ справді змінений у багатьох випадках, християнська спільнота свідомо глибокого і міцного зв'язку, який з'єднує її "в знаку віри" з попередніми поколіннями.

Тим часом сьогодні щораз більше число осіб, навіть усередині Церкви, чинить на неї безмірно сильний натиск, щоб схилити її до схвалення гомосексуальної схильності, так немовби не була вона невпорядкована морально, і до узаконення (легалізування) гомосексуальних вчинків. Ті, які усередині спільноти віри чинять натиск в цьому напрямі, мають часто стислі зв'язки з тими, які діють поза нею. Ці зовнішні групи є під впливом суперечних поглядів з правдою про людську особу, яка лишилася нам у повній мірі оголошена в таїнстві Христа. Вони вказують, хоч не в цілком свідомий спосіб, матеріалістичну ідеологію, яка заперечує трансцендентальну природу людської особи, як також надприродне покликання кожної людини.

Слуги Церкви повинні піклуватися, щоб гомосексуальні особи, доручені їх піклуванню, не приводилися на помилкові дороги через ці думки, так дуже суперечні з навчанням Церкви. Ризик адже великий і багатьох є таких, які намагатимуться викликати замішання відносно навчання Церкви та замішання, що виникло, використати для своїх цілей.

9. Також у Церкві виникла тенденція, вироблена через різні групи натиску з різними назвами та різними засягами, яка намагатиметься вважатися представником всіх гомосексуальних осіб, що є католиками. Насправді її прихильниками є у більшості особи, які або ігнорують навчання Церкви або хочуть її в якийсь спосіб змінити. Пробують зібрати під егідою католицизму гомосексуальні особи, які не мають жодного наміру зриву з гомосексуальною поведінкою. Одним із застосовуваних методів є виявлення дорогою протесту, що яка-небудь критика або застереження по відношенню до гомосексуальних осіб, їх дії і стилю життя, є просто формою несправедливої дискримінації.

Із цього приводу в деяких державах доходить до реального маніпулювання Церквою, здобуваючи навіть підтримки її пастирів, що піднімається часто з добрими намірами з метою зміни норм цивільного законодавства. Метою такої дії є пристосування цього законодавства до поглядів цих груп натиску, на думку яких гомосексуалізм є щонайменше дійсністю цілком нешкідливою, якщо не цілком доброю. Хоч практика гомосексуалізму поважно загрожує життю та благу багатьох людей, речники цієї тенденції не відступають від своєї дії і не хочуть взяти до уваги розмірів ризику, який в ній міститься.

Церква не може не піклуватися про те все і тому утримує рішучу і ясну позицію в цьому питанні, яка не може змінитися ані під натиском цивільного законодавства, ані короткочасної моди. Вона також щиро заклопотана про тих багатьох, які не почуваються про-гомосексуальними, що репрезентуються через рухи, також про тих, які могли б піддатися їх брехливій пропаганді. Вона також свідома, що думка, згідно якій гомосексуальна активність була б рівноцінна або принаймні так само допустима, як та що є висловом подружньої любові, справляє безпосередній вплив на концепцію, яку суспільство має про природу і права сім'ї та наражає її на серйозну небезпеку.

10. Є гідним співчуття, що гомосексуальні особи були і є весь час предметом злостивих визначень і актів насилля. Схожа поведінка заслуговує на осудження з боку пастирів Церкви, якщо би де-небудь вони догодилися. Виявляють вони відсутність поваги для інших, яка погоджується з основними принципами, на яких опирається здорове суспільне співіснування. Гідність кожної особи має бути завжди шанована в словах, вчинках і в законодавстві.

Проте слушна реакція на несправедливості, скоюване по відношенню до гомосексуальних осіб, не може жодним чином вести до твердження, що гомосексуальна схильність не є морально невпорядкованою. Якщо прийметься таке твердження, а в наслідку гомосексуальну активність визнається доброю, або також якщо впроваджується цивільне законодавство, що бере в оборону вчинки, для яких ніхто не може домагатися якого-небудь права, тоді ані Церква, ані загал суспільства не повинні дивуватися, що розповсюджуються також інші фальшиві (протиприродні) думки і якісь практики та поширюються ірраціональні вчинки та насилля.

11. Деякі вважають, що в певних випадках гомосексуальна схильність не є результатом вільного вибору і що гомосексуальна особа не має альтернативи, але змушена поводитися в гомосексуальний спосіб. На цій підставі приймається, що діяла б в таких випадках без провини, не будучи справді вільною.

У цій справі необхідно звернутися до мудрої моральної традиції Церкви, яка попереджує перед узагальненням у осудженні індивідуальних випадків. У певному випадку, могли отже існувати в минулому або в даний час обставини, які б зменшили або навіть звільнили поодинокую особу від провини; інші обставини можуть збільшити її. Отже, слід уникати невинуватої і принизливої презумпції (додумування), що гомосексуальна поведінка гомосексуальних осіб завжди буде змушеною, а отже, залишалася би без провини.

Насправді, також у осіб із гомосексуальною схильністю повинна бути визнаною ця основна свобода, що характеризує людську особу і надає їй особливу гідність. Як і в будь-якому відверненні від зла, завдяки цій свободі, людські зусилля, просвітлені та зміцнені благодаттю Божою, можуть зупинити цих людей від гомосексуальної активності.

12. Що отже повинна робити гомосексуальна особа, яка намагатиметься йти за Христом? Принципово ті особи покликані до виконання Божої волі у своєму житті, єднаючи із жертвою Христового хреста всілякі страждання та труднощі, яких можуть зазнати з приводу своєї ситуації. Для віруючого хрест є плідною жертвою, оскільки з цієї смерті походить життя і відкуплення. Навіть якщо кожен заклик до несення хреста або до такого християнського розуміння страждання стане імовірно предметом глузування, потрібно було б нагадати, що це є дорога спасіння для всіх, які йдуть за Христом.

Насправді це не є ніщо іншого, як навчання Апостола Павла, скероване до Галатів, коли говорить, що Дух народжує в житті віруючого: "любов, радість, мир, терпеливість, ввічливість, доброту, вірність, лагідність і опанування (стриманість)", більш того, "ті, які належать до Христа Ісуса, розіп'яли своє тіло з його пристрастями і пожадливістями" (Гал 5, 22.24).

Цей заклик проте легко помилково інтерпретується, якщо вважається його тільки за непридатне зусилля самозречення. Є істиною, що хрест є відреченням самого себе, але для того, щоб прийняти волю Бога, який із смерті веде до життя і робить здібними тих, які в Нім покладають своє сподівання, щоби практикувати чесноти замість зіпсуття.

Пасхальне таїнство тільки тоді виконується правдиво, якщо дозволиться, щоби воно проникло щоденне життя. Відкидання жертви із власної волі, у послуші волі Господа, є фактично створенням перешкод спасінню. Подібно як хрест є центром одкровення відкуплюючої любові Бога в Христі для нас, так об'єднання самозречення гомосексуальних чоловіків і жінок в єдності з жертвою Господа стане для них джерелом такого самовіддання, яке звільнить їх від спустошливої форми життя, яка безперервно їм загрожує.

Гомосексуальні особи, як інші християни, покликані до життя в чистоті. Якщо зможуть зрозуміти природу особистого Божого покликання по відношенню до них, то будуть здатні з більшою вірою переживати Таїнство Покути та приймати благодать Господа, яка в нім так щедро жертвується, щоб могли більш повно навернутися зі свого шляху.

13. З іншого боку також є очевидним, що ясне і ефективне передання вчення Церкви всім вірним і цілій спільноті великою мірою залежить від бездоганного навчання та від вірності тих, які виконують душпастирське служіння. На Єпископах спочиває особлива відповідальність і піклування, щоби їх співпрацівники в служінні, перш за все священники, були власне поінформованими та особисто готовими до передання всім інтегрального навчання Церкви.

Особливе піклування і добра воля, явлена через багатьох священників і ченців у душпастирстві гомосексуальних осіб, гідне подиву і Конгрегація сподівається, що не поменшає. Ті ревні душпастирі повинні бути впевненими, що вірно виконують волю Господа, коли піклуються про гомосексуальну особу, щоб привести її до чистого життя, і нагадують незрівнянну гідність, якою обдарував її Бог.

14. Нагадуючи вищезгадані питання, Конгрегація прагне просити Єпископів, щоб були особливо вразливі на програми, які прагнуть до виявлення фактичного натиску на Церкву, щоб змінила своє навчання, навіть якщо в словах заперечується інколи, що так не є. Уважне дослідження публічних декларацій що в них знаходяться та діяльності, що ведеться, виявляє доцільну двозначність, через яку намагаються звести пастирів і вірних на невластивий шлях. Представляють наприклад інколи навчання Церкви, але лише як довільне джерело по відношенню до формування сумління. Не визнається його особливий авторитет. Деякі групи визначають навіть як "католицькі" свої організації або особи, до яких планують звернутися, але реально їх не захищають ані не підтримують навчання Церкви, але радше атакують її у відкритий спосіб. Хоч їх члени добиваються пристосування свого життя до навчання Ісуса, то на практиці відкидають вони навчання Церкви. Така суперечна поведінка в жодному разі не може бути підтримувана Єпископами.

15. Конгрегація Науки Віри заохочує отже Єпископів, щоб розвивали у своїх єпархіях душпастирство, що охоплює гомосексуальних осіб, що є в повній згоді з навчанням Церкви. Жодна автентична душпастирська програма не повинна включати організацій, в яких об'єднуються гомосексуальні особи, без ясного визначення, що гомосексуальна активність аморальна. Істинно душпастирське положення повинно брати до уваги необхідність уникання в гомосексуальних осіб ближчої нагоди до гріха.

Слід підтримувати ці програми, які уникають тих небезпек. Потрібно однак ясно сказати, що кожне віддалення від навчання Церкви, чи також оминання його мовчанням, що продиктувалося душпастирською опікою, не є формою ані автентичної зацікавленості, ані належного душпастирства. Тільки те, що справжнє, може мати остаточно душпастирський характер. Коли не береться до уваги положення Церкви, тоді унеможливується чоловікам і жінкам з гомосексуальними схильностями користування цією душпастирською опікою, якої потребують і до якої мають право.

Автентична пастирська програма має бути допомогою для гомосексуальних осіб на всіх рівнях духовного життя: через таїнства, а особливо через часту і щирю таїнственну сповідь, через молитву, свідоцтво, пораду та індивідуальну допомогу. Таким чином ціла християнська спільнота може дійти до пізнання свого покликання несення допомоги цим своїм братам і сестрам, заощаджуючи їм як розчарування, так і ізоляції.

16. З цих різноманітних насвітлень можуть виникати численні вигоди, а перш за все переконання, що гомосексуальна особа, як зрештою кожна людина, потребує допомоги водночас на різних рівнях.

Людська особа, створена за Божими образом і подобою, не може бути визначена в адекватний спосіб через редуційне віднесення тільки до статевого виміру. Яка-небудь особа, що живе, на землі має особисті проблеми і труднощі, але також можливості розвитку, ресурси, таланти і власні дари. Церква створює той контекст, який сьогодні вважається за глибоку потребу в піклуванні про людську особу, саме коли відкидає розуміння людської особи як "гетеросексуальної" чи "гомосексуальної" істоти і підкреслює, що кожна людина має цю саму основну тотожність: буття сотворінням, а завдяки благодаті Божою дитиною і спадкоємицею вічного життя.

17. Піддаючи для розважання Єпископів ці пояснення і душпастирські пропозиції, Конгрегація прагне підкріпити їх зусилля, що мають на меті запевнення, щоб навчання Господа та Його Церкви, що стосується цього важливого питання було передане всім вірним в цілісний спосіб.

У світлі того, що було сказано, Ординарії місця повинні оцінити в сфері своїх компетенцій потребу особливих втручань. Крім того, якщо визнається корисним, буде можливим звернутися до подальшої узгодженої дії на щаблі місцевих Єпископських Конференцій.

У особливий спосіб Єпископи повинні попіклуватися щоби підтримати при допомозі доступних ресурсів розвиток спеціалізованих форм душпастирства гомосексуальних осіб. Можливо було б зважити на співпрацю з психологічними, соціологічними і медичними науками, залишаючись проте завжди вірними навчанню Церкви.

Єпископам не повинне бракувати піклування про співпрацю католицьких теологів, які навчаючи цього, чого навчає Церква і поглиблюючи через своє розважання автентичне значення людської статевої і християнського подружжя у Божому плані та силі, яку воно зберігає, зможуть жертвувати ефективну допомогу на цьому специфічному полі душпастирства.

Особливу увагу повинні звернути Єпископи на підбір священиків, які приймуть це делікатне завдання, так щоби через вірність Вчительському Урядові Церкви і високий ступінь духовної і психічної зрілості, могли нести справжню допомогу гомосексуальним особам, маючи на меті їх повне благо. Такі священики повинні відкинути теологічні думки, які протестують проти навчання Церкви та які із цього приводу не можуть служити як провідні на полі душпастирства.

Буде крім того властиве опрацювання відповідних катехитичних програм, які ґрунтуються на правді, що стосується людської сексуальності, в її віднесенні до сімейного життя, так як навчає Церква. Такі бо програми створюють досконалу нагоду до представлення цілісної проблематики, у рамках якої буде можливим також говорити про проблему гомосексуалізму.

Така катехиза зможе допомогти також цим сім'ям, в яких знаходяться гомосексуальні особи, в ставленні чола проблемі, яка їх так глибоко торкається.

Потрібно уникнути будь-якої підтримки для якої-небудь організації, яка намагалася б змінити суттєве навчання Церкви, була б двозначна в займаних положеннях або цілком їх ігнорувала. Така підтримка або навіть її видимість може започаткувати серйозні непорозуміння. Особлива увага має бути звернена на практику програмування релігійних богослужінь і використання цими групами приміщень, що належать до Церкви, разом з можливістю користування шкіл і католицьких інститутів вищого ступеня. Такий дозвіл на користування власністю Церкви може здаватися тільки жестом справедливості й любові, але насправді є в суперечливості з цілями, для яких такі інститути були закладені, а це може стати приводом непорозумінь і скандалу.

При оцінці можливих законодавчих планів, на першому місці потрібно поставити завдання захисту і розвитку сім'ї.

18. Господь Ісус сказав: «Пізнайте істину, і істина визволить вас» (Йн 8:32). Святе Писання заохочує нас робити істину в любові (див. Еф 4:15). Бог, який є в той самий час істиною та любов'ю, закликає Церкву служити кожному: людині, жінці і дитині, з пастирською турботою нашого милосердного Господа. У цьому Дусі Конгрегація доктрини віри звертає цього листа до Єпископів Церкви з надією, що буде допомогою в душпастирстві осіб, котрим помилкове навчання може тільки принести страждання, а слово правди може принести полегшення.

Під час аудієнції, що відбулася для нижче підписаного Кардинала Префекта, Його Святість Йоан Павло II схвалив цей Лист, прийнятий на пленарному засіданні Конгрегації, і наказав його опублікувати.

Рим, у місцезнаходженні Конгрегації віровчення, 1 жовтня 1986 року.

ЙОЗЕФ Кардинал Ратцінгер (папа Бенедикт 16)

префект

+ АЛЬБЕРТО БОВОНЕ

Архієпископ Кесарії Нумідійської

Секретар

* AAS 80 (1988) 70-102.

переклад з Італійської здійснив о. Олександр Кушта